

УДК 378(4)+378.4(477.87-25):327.39

DOI: 10.24144/2078-1431.2023.1(30).44-55

Іван Артёмов,
кандидат історичних наук, доцент,
директор НН інституту євроінтеграційних досліджень

Мар'яна Ляшко,
старший викладач кафедри соціології
та соціальної роботи,
факультет суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І ТРЕНДІВ

У статті проаналізовано євроінтеграційні складові вищої освіти України в контексті сучасних викликів і трендів. З'ясовано, що досягнуто істотного прогресу в адаптації національної системи вищої освіти до загальноєвропейських критеріїв.

У контексті зазначеного зроблено висновки, що важливою стратегічною ціллю вищої школи України є реалізація завдань дослідницько-інноваційного характеру в контексті Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Стратегічного плану розвитку освіти на період 2022-2032 рр. та ін.

На прикладах інтернаціоналізації освіти і науки в Ужгородському національному університеті розкрито потенційні можливості для успішного інтегрування до єдиного простору вищої освіти.

Спираючись на аналіз стану реалізації Концепції інноваційного розвитку УжНУ на 2015-2025 рр., зроблено спробу виробити концептуальні підходи до формування Стратегічного плану на 2023-2032 рр., базових пріоритетів розвитку. Акцентовано, що Стратегічний план розвитку УжНУ формується в процесі реалізації наукового проєкту «Транскарпатський центр Жана Моне з дослідження європейських стратегій розвитку».

Сформульовано завдання щодо використання існуючих резервів на шляху до ЄПВО, а також форм і методів роботи для подолання існуючих викликів і загроз у розвитку вищої освіти в умовах агресії Росії та війни з Україною.

Ключові слова: критерії вищої освіти, дослідницько-інноваційний університет, інтернаціоналізація освіти, ЄПВО, Концепція УжНУ, Стратегічний план розвитку, перспективи та існуючі виклики.

The article analyzes the European integration components of higher education in Ukraine in the context of modern challenges and trends. It was found that significant progress has been made in adapting the national system of higher education to European criteria.

In the context mentioned, it has been concluded that the implementation of research and innovative tasks within the framework of the Association Agreement between Ukraine and the European Union, the laws of Ukraine 'On Education' and 'On Higher Education', the Strategic Development of Education for the period of 2022-2032 etc., is an important strategic goal of higher education in Ukraine.

Using examples of internationalization of education and science at Uzhhorod National University, potential opportunities for successful integration into the unified higher education space have been revealed.

Based on the analysis of the implementation of the Concept of Innovative Development for UzhNU at 2015-2025, an attempt has been made to develop conceptual approaches to the formation of a strategic plan for 2023-2033 and the identification of key development priorities. It is emphasized that the Strategic Development Plan of UzhNU is being formed in the process of implementing the research project 'Jean Monnet Transcarpathian Center for Studying European Development Strategies'.

Tasks have been formulated regarding the utilization of existing reserves on the path to the EHEA, as well as the forms and methods of work to overcome existing challenges and threats in the development of higher education in the conditions of Russia's aggression and the war with Ukraine.

Keywords: *criteria of higher education, research and innovation university, internationalization of education, EHEA, Concept of UzhNU, Strategic development plan, prospects and existing challenges.*

Адаптація національної системи освіти до загальноєвропейських критеріїв дозволяє забезпечити принципову можливість розвитку академічної мобільності української вищої освіти. Інструменти й способи забезпечення сумісності та порівнюваності національних складових у рамках європейської системи вищої освіти розроблено в базових документах Болонського процесу, як-от: Всеосяжна рамка кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (The Overarching Framework for Qualifications in the European Higher Education Area – QF-EHEA), заснована на Дублінських дескрипторах; Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (European Qualifications Framework for Lifelong Learning – EQF-LLL), ініційована Європарламентом та Єврокомісією; Кроки з розробки національних рамок кваліфікацій, ухвалені на Лондонській конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту (2007) [4]; Рекомендації країнам з проведення процесу верифікації – критерії і процедури для підтвердження сумісності рамок освіти, Хартія європейських університетів для освіти впродовж життя. Концептуальними щодо академічної мобільності є положення Болонської декларації про те, що студенти Європи мають потребу і право на навчання для здобуття ступенів, що визнаються в Європі, а не тільки в країнах (регіоні), де їх здобуто, а також те, що головною відповідальністю навчальних закладів та установ європейської вищої школи є гарантія надання однаково високого рівня кваліфікації своїм студентам.

Правові передумови державної інноваційної політики закладені в Конституції України [12], яка у ст.54 гарантує громадянам свободу наукової, технічної та інших видів творчої діяльності, захист інтелектуальної

власності, авторських прав. Ст. 116 зобов'язує Кабінет Міністрів України забезпечувати здійснення економічної політики у сфері освіти, науки і культури, згідно з п. 4 цієї ж статті Кабмін розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного і культурного розвитку України.

Одним із важливих стратегічних завдань вищої школи є інтегрування в єдиний європейський освітній і науковий простір. Нові завдання дослідницько-інноваційного характеру постали у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Угоди між Україною та ЄС про участь у Рамковій програмі ЄС з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020», Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затверджене постановою КМУ від 12.08.2015р. №579 [3], а також розроблені в процесі виконання наукових проєктів Концепція інноваційного розвитку ДВНЗ «Ужгородський національний університет на 2015-2025 рр.» [5] та Концепція наукового парку ДВНЗ «УжНУ» [6].

Інноваційна складова діяльності вищих навчальних закладів визначається як ключова в Законі України «Про вищу освіту» [2], де визначено організаційно-правові форми впровадження інновацій, внесено зміни щодо фінансової самостійності вищого навчального закладу. Імплементация закону сприятиме інтегруванню України до єдиного освітнього простору, без якого неможливо порушувати питання про визнання у світі українських дипломів, продовження навчання студентів, аспірантів у зарубіжних університетах.

У преамбулі закону зокрема зазначається, що ним створюються «умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [2].

Законодавчо унормована реформа вищої школи буде спрямована на досягнення таких її якісних характеристик, які сукупно відповідатимуть вимогам сьогодення.

По-перше, законом запроваджено основні принципи й ключові інструменти Болонського процесу щодо формування, функціонування та розвитку привабливого й конкурентоспроможного європейського простору вищої освіти. У такий спосіб передбачено осучаснення вітчизняної вищої школи, її європейська інтеграція, визнання.

По-друге, у глобальному контексті унормовано сучасну організацію вищої освіти з урахуванням структури її рівнів, орієнтацій і галузей, визначених Міжнародною стандартною класифікацією освіти (2011 р.) і Міжнародною стандартною класифікацією освіти: галузі освіти та підготовки (2013 р.).

По-третє, уточнено сутність вищої освіти, часто-густо ігноровану в попередній період, що стосується наявності для її здобуття де-факто за-

вершеної середньої освіти та дослідницько-інноваційного фундаменту, відтак відмежовано професійні заклади, які не задовольняють цих базових критеріїв.

По-четверте, університетську автономію і академічну свободу визначено фундаментальними засадами і невід'ємним атрибутом діяльності вищої школи в умовах дослідницько-інноваційного типу глобального розвитку.

По-п'яте, передбачено створення національної системи забезпечення якості вищої освіти, яка відповідає європейським стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти і включає зовнішнє і внутрішнє (інституційне) забезпечення якості, а також Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.

По-шосте, встановлено, що створення стандартів вищої освіти та освітніх програм з їх реалізації в освітній діяльності має здійснюватися на основі компетентнісного підходу відповідно до кваліфікаційних рівнів Національної рамки кваліфікацій.

По-сьоме, законом встановлено чітку градацію за типами і статусами вищих навчальних закладів з їхнім поділом за змістом та результатами діяльності на університети, академії, інститути, що можуть здійснювати вищу освіту на всіх рівнях, з найвищим науковим включно, та коледжі, що в освітній діяльності обмежені ступенями молодшого бакалавра та / або бакалавра.

По-восьме, законодавчо передбачено нормативні й критеріальні умови для виокремлення з-поміж вищих навчальних закладів провідних університетів, академій, інститутів, яким може надаватись статус національного (стаття 29) або дослідницького (стаття 30), що важливо з огляду на формування в країні осередків найвищого університетського потенціалу.

Щодо статусу дослідницького університету, то його конкретизовано в першій частині статті 30 закону: «Національному вищому навчальному закладу, що забезпечує проривний розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки, може надаватись статус дослідницького університету». Із змісту цієї норми зрозуміло, що її вимоги може задовольняти заклад, який є носієм високого за міжнародними мірками університетського потенціалу [2].

Закон створює важливі правові, організаційні, фінансові засади для системної інтеграції вищої освіти України в європейський і світовий освітньо-науковий простори. Водночас реалізація нового закону наштовхнулася на певний консерватизм середовища вищої освіти.

Ужгородський національний університет, реалізуючи базові положення Угоди про асоціацію, Закон України «Про вищу освіту», інші важливі нормативні акти, апробує нові форми навчально-наукової діяльності та виховної роботи студентів. Важливим етапом на шляху досягнення рівня інноваційного університету в процесі інтегрування до європейського простору вищої освіти (ЄПВО) є участь УжНУ у реалізації міжнародних наукових проєктів.

Серед понад 20 наукових проєктів, що виконуються в університеті, особливе місце займають дослідження за програмою Еразмус+, зокрема проєкт «Транскарпатський центр Жана Моне з дослідження європейських стратегій розвитку в Ужгородському національному університеті» [7]. Головним напрямом роботи над проєктом стало вивчення, використання та запровадження кращого досвіду конкурентоспроможних стратегій ЄС, а також створення на цій основі конкурентних наукових продуктів для адаптації їх на регіональному рівні в науковій діяльності УжНУ.

Важливим етапом на шляху реалізації проєкту є дослідження особливостей сучасних вишів, зокрема створення університетських комплексів вищої освіти та подальший розвиток регіональної системи неперервної освіти.

Міста і регіони, що навчаються, – поширена концепція європейської регіональної політики в галузі освіти і науки. Вона знайшла відображення у Стратегії «Європа-2020». Адже саме регіони, що навчаються, стають важливим джерелом інновацій та економічного зростання, діють як «накопичувачі» ідей і знання, забезпечують підтримку навколишнього середовища та інфраструктури, що посилюють цей потік знання й ідей. Враховуючи, що значний досвід у цій галузі мають багато країн ЄС, зокрема і Угорщина, Румунія, Польща, Словаччина, передбачається вивчення та узагальнення їх практик для впровадження в університетах України.

Вважаємо, що дослідження зазначеної проблематики дасть відповідь на виклики, що стоять перед університетами України, включаючи проблеми якості навчання, поєднання складових трикутника знань, підготовку кваліфікованих фахівців і виконання соціального замовлення роботодавців та впровадження наукових розробок вишів у виробництво.

Дослідження складових наукового проєкту включає такі етапи: **перший** – вивчення, аналіз, узагальнення європейських практик з проблематики дослідження; **другий** – на основі отриманих висновків порівняти кращий досвід провідних університетів України (Київ, Львів, Харків); **третій етап**: на основі висновків щодо кращих практик буде розроблений план-проспект для формування підсумкового документа за тематикою досліджень щодо підключення університетів до економічного та соціального зростання Закарпатського і Транскарпатського регіонів.

На основі отриманих висновків щодо найбільш ефективних практик університетів Словаччини, Польщі, Румунії, Угорщини та провідних ВНЗ України прогнозується:

- залучення кращих світових технологій, формування управлінських практик та можливість отримати освіту високого рівня, познайомити студентів з роботодавцями; можливість легко та швидко обрати співробітників через спеціальну пошукову систему або для інвестування у непересічних людей та команди. Бажана концентрація освітніх, виробничих, державних, фінансових ресурсів;
- здійснення освіти впродовж життя завдяки обміну досвідом і знаннями, проведення майстер-класів, поєднання онлайн-навчання та тестування з практичним відпрацюванням навичок із професійним тренером

під час конференцій по скайпу, формування навичок користування ІТ-технологіями, а також навчання представників старшого покоління користування комп'ютером тощо.

Реалізація цих планів буде сприяти трансформації традиційного університету в інноваційний.

Результатами дослідження стане підсумковий документ «**Стратегічний план розвитку Ужгородського національного університету на 2023-2032 рр.**», який має спиратись на вже існуючі концепції та стане дорожньою картою для розвитку університету, сприятиме підвищенню ефективності співпраці між університетом та підприємствами. Як результат УжНУ, поряд із запровадженням інноваційних практик європейських університетів, стане важливим чинником регіонального зростання.

У процесі дослідження творча група проєкту спирається на об'єктивно сильні сторони УжНУ для впровадження інновацій в освітньо-науковій діяльності, що існують в Україні та Закарпатті. Це зокрема:

- Ідеальне геополітичне розташування України в центрі Європи, що є основою успішної інтернаціоналізації вищої освіти і науки України і в контексті інтегрування в ЄПВО, до якого держава приєдналась у 2005р.

- Потужна основа традицій вищої освіти і науки України, яка завжди була флагманом у підготовці фахівців світового рівня та досягнень у вирішенні існуючих глобальних проблем сучасності.

- Привабливість України як освітнього центру для навчання іноземців, що зумовлюється оптимальним співвідношенням якості освіти з її вартістю, легкістю умов вступу, значним рівнем толерантності та умов проживання у містах, невисокими витратами на проживання, близькістю до ЄС.

Для успішної реалізації завдань існують об'єктивні можливості, зокрема:

1. Досвід і надбання провідних університетів України, що входять до найпрестижніших міжнародних рейтингів Європи та світу, необхідно об'єднати і скоординувати їх діяльність як «буксирів» для всієї системи вищої школи держави. Вони мають стати розробниками інноваційних підходів до вирішення існуючих проблем підготовки студентів, стати інтеграторами знань, науки та інновацій.

2. Використання сфери вищої освіти (навчання іноземців) як інструменту забезпечення геополітичних інтересів держави.

3. Збільшення експорту освітніх послуг, активізації міжнародної діяльності, що сприятиме перемозі в конкурентній боротьбі за іноземних студентів.

Разом з цим в УжНУ, як і в багатьох університетах України, є значні резерви для подолання існуючих викликів і загроз у розвитку вищої освіти, серед яких:

- Нестабільність у державі та залежність від зовнішніх факторів, які загострились після анексії Криму і 8-річної війни на Сході України, повномасштабного вторгнення і війни Росії з Україною 24 лютого 2022 року. Як результат - зневіра молоді в майбутньому.

– Серйозні показники «відтоку мізків» з України впливають на рівень забезпечення науковими кадрами і кваліфікованими фахівцями ринку праці в Україні. Сьогодні за кордоном працює до 35% українських вчених.

– Загрозливі міграційно-демографічні виклики для України. За даними «Дзеркала тижня» 55% опитаних віком від 18 до 29 років підтвердили, що виїжджають або планують виїхати з України. З числа опитаних 40% молоді з вищою освітою. За даними ООН до 2050 року українців залишиться лише 36 млн чоловік.

– Порухення традиційного балансу використання мов національних меншин у районах компактного проживання приводить до загострення взаємовідносин з державою та зовнішньополітичної дестабілізації із сусідніми країнами (Угорщина, Польща, Румунія та ін.).

– Пандемія вірусу в Україні, запровадження воєнного стану змушують МОН запровадити дистанційну форму навчання студентів. У значній частині з них нема можливості спілкування з викладачами через відсутність стабільного Інтернет-зв'язку, особливо в гірських районах, а також фінансової спроможності придбання комп'ютерної техніки.

Передусім важливо підкреслити, що надзвичайно складним викликом для української системи вищої освіти стала робота вищих навчальних закладів в умовах війни Росії з Україною. Як відзначають аналітики НІСД, широкомасштабне вторгнення Росії, розпочате 24 лютого 2022 р., спричинило комплекс серйозних проблем в українській освіті.

По-перше, передовсім це стосується вимушеного переміщення значної кількості населення України та руйнування й пошкодження закладів освіти внаслідок воєнних дій. Понад 10 млн людей під тиском обставин змінили місце життя: 6,5 млн. у межах країни, більше 7,5 млн. виїхали за кордон. Переважно це жінки та діти. ЮНІСЕФ повідомляє, що з усього дитячого населення України більше ніж половина – 4,3 млн дітей із 7,5 млн загалом – вимушені були покинути свої домівки. На початок травня 2022 року підтверджено, що за кордон виїхали більш як 30 тис. педагогічних працівників і понад 600 тис. учнів. Але ці дані не є точними. Директори й ректори говорять, що місцеперебування близько 10 – 15 % учнів і студентів не ідентифіковано [14].

1748 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 144 з них зруйновано вщент. Переїхало 34 заклади вищої освіти (ЗВО – інститути, університети й академії), 42 заклади фахової передвищої освіти (коледжі) і 65 відокремлених структурних підрозділів. Щотижня кількість постраждалих від війни та переміщених ЗВО зростає.

Поза сумнівом, російська збройна агресія приводить до істотних змін у системі вищої освіти України в цілому. Передовсім скорочення державних видатків на вищу освіту та бюджетних місць у ЗВО, зниження доходів населення, значне посилення «освітньої міграції» можуть спричинити суттєве зниження попиту на вітчизняну вищу освіту з відповідними наслідками для викладачів, адміністрацій та мережі ЗВО. Водночас війна стрімко прискорила перебіг природних тенденцій розвитку системи вищої освіти щодо оптимізації та корекції її структури, обсягів і змісту.

По-друге, очевидним найбільш негативним наслідком досить високої масовості вищої освіти стало знецінення отримуваних кваліфікацій. Усе більше людей мають дипломи про вищу освіту, а кількість робочих місць для них не зростає – отже, гострішою стає конкуренція, шириться безробіття серед випускників ЗВО. По суті відбувається інфляція вищої освіти.

Ситуація надто загострилася за неналежного зв'язку між структурою підготовки фахівців у ЗВО і запитами економіки – це давня проблема української вищої освіти. Безсумнівною є потреба привести державне замовлення на підготовку спеціалістів у відповідність до реальних потреб національної економіки, а особливо в умовах війни, за необхідності розбудови воєнної економіки та повоєнного відновлення.

Таким чином, війна посилила й розширила виклики, які вже постали перед освітою через епідемію COVID-19. Для української освітньої системи це випробування стало ще й своєрідним стимулом, який відкрив вікно нових можливостей, ставши каталізатором давно назрілих модернізаційних змін в освіті. Передусім ідеться про розвиток цифрової та дистанційної освіти, зокрема онлайнної. Але перспективи трансформації освіти не обмежено лише цими напрямками. Потребують пильної уваги також розвиток неформальної та інформальної освіти, створення механізмів визнання її результатів у системі формальної освіти. На часі апробація та широке впровадження сучасних методів навчання з використанням інформаційних технологій.

Варто зазначити, що тенденцією в сучасній освіті є впровадження моделі «освіта протягом життя» (lifelong learning), яка дає змогу людині адаптувати й розвивати свої компетенції й професійні навички відповідно до стрімких змін в економіці, технологіях та ринках праці. Ця модель містить такі підсистеми:

- неформальна освіта (за ступенем інституціоналізації);
- дистанційна освіта (за способом організації навчального процесу);
- онлайнна освіта (за засобами реалізації);
- змішана освіта (поєднання традиційних та онлайн-засобів навчання).

Щоб досягти успіху в інноваційній економіці, людина має володіти новими компетенціями – постійно оновлюваними, навіть як порівняти з недавнім минулим. Формування економіки знань і процеси глобалізації впливають на структуру ринку праці, підвищуючи залежність успішного працевлаштування та ефективної професійної діяльності людини від накопиченого нею людського капіталу, найважливішу роль у формуванні якого відіграє рівень і якість освіти.

Важливим напрямом цифровізації освіти є широке запровадження до навчального процесу якісних електронних підручників. Однак сьогодні вони є просто PDF-версіями паперових книжок. Такий формат не охоплює мультимедійних можливостей цифрового передавання інформації (інтерактивність, динамічна іконографіка, відеоконтент тощо).

Виходячи з наявних форм ІКТ та нових завдань, що постали перед системою освіти унаслідок пришвидшення розвитку суспільно-політич-

них та соціально-економічних процесів у світі, пандемії COVID-19 і особливо агресії РФ в Україні, доцільно формувати освітню політику, яка б сприяла впровадженню різноманітних форм ІКТ в національний навчальний процес на всіх його рівнях.

Окрім того, значний попит на сучасному ринку праці, особливо на позиціях середньої та вищої ланки, мають так звані *soft skills* (гнучкі навички), які не стосуються суто професійних компетенцій, а є комплексом надпрофесійних неспеціалізованих навичок – відповідальність, управління часом, здатність до роботи в команді, навички лідерства та соціального впливу, емоційний інтелект, гнучкість, адаптивність тощо [14].

Але, без сумніву, існуючі виклики у сфері вищої освіти будуть мінімізовані в процесі реалізації активної позиції кожного українця та конкретних справ на робочому місці, що буде сприяти перемозі нашої держави над агресором та поверненню втрачених територій для майбутніх поколінь.

Щоб запрацювала тріада – *навчання, наукові дослідження, впровадження інновацій* – вища школа має взаємодіяти з високотехнологічним виробництвом. Нині, коли проти України триває війна, надзвичайно важливою є співпраця вітчизняних учених та підприємств оборонного комплексу. В умовах зовнішньої агресії військово-політичне керівництво держави потребує високоякісних науково-аналітичних, прогностичних напрацювань. Забезпечене створення таких розробок, передусім в інтересах національної безпеки України, варто вивести в окремий напрям наукового й технологічного розвитку. Виконання такого завдання вимагає об'єднаних зусиль та постійної координації науковців і представників оборонно-безпекового сектора. Відповідно потрібна і єдина точка докладання зусиль і знань, єдиний науковий центр, здатний об'єднати науковців з різних установ та забезпечити постійну координацію з державними органами, що визначають безпекову політику держави.

Реструктуризація та оптимізація державного замовлення на підготовку фахівців за умови реальної децентралізації системи вищої освіти, автономізації ЗВО, скорочення корупції та запровадження незалежної системи контролю якості освіти не лише позитивно вплине на державний бюджет, а й буде прийнято суспільством.

Важливу роль у роботі Ужгородського національного університету відіграють питання підвищення позицій у базових рейтингах освіти і науки як в Україні, так і в університетах Європейського Союзу. Свідченням цього є те, що останніми роками Ужгородський національний університет динамічно покращує свої позиції у авторитетному світовому рейтингу *Webometrics Ranking of World's Universities*. Якщо в липні 2014 року УжНУ посідав 127 місце, то у 2023 році Ужгородський національний університет – на 13 місці серед всіх закладів вищої освіти України.

Дуже пристойні показники УжНУ і по інших базових рейтингах, а саме таких, як: *Scopus* – 16, *WORED Rankings* – 14, *GreenMetric* – 9, *THE Impact Rankings* – 7.

Слід зазначити, що УжНУ входить у ТОП-10 найкращих вишів держави за цитуваннями у найкращих профілях *Google* – це дуже добрий

результат, відзначав ректор університету проф. Смоланка В.І. на засіданні Вченої ради університету. Високі позиції у рейтингу важливі для іміджу університету, зокрема цей показник є об'єктивним відображенням високого наукового рівня УжНУ. Додамо, що при ранжуванні університетів зібрано цитати з 210 найкращих загальнодоступних профілів працівників кожного вишу (Google Scholar або Google Академія). Незважаючи на досить пристойні рейтингові показники, УжНУ тримає курс на отримання визнання міжнародними рейтингами науки і освіти в системі єдиного простору вищої освіти Європи, досягнення рівня показників провідних університетів країн ЄС.

Для інформації, Британська компанія QS World University Rankings щорічно публікує рейтинг кращих університетів світу. У нього потрапило шість українських навчальних закладів. При складанні рейтингу враховується активність і якість науково-дослідної роботи, думка роботодавців, кар'єрний потенціал, наявність іноземних студентів, викладачів та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційний університет: концепція становлення і розвитку: монографія / І. В. Артёмов, І. П. Студеняк, С. І. Устич та ін.; за заг. ред. І.В. Артёмова. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2016. 524 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 30).
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затверджене постановою КМУ від 12.08.2015р. №579. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/pras/248409199235>
4. The Bologna Process 2020. The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Leuvenla-Neuve, 28-29 April. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-675_en.htm
5. Концепція інноваційного розвитку ДВНЗ «Ужгородський національний університет» на 2015-2025 рр.: наукова розробка за результатами реалізації стандартного гранту № 21470150 Міжнародного Вишеградського фонду (2015- 2016рр.) / В. І. Смоланка, І. В. Артёмов, В. П. Приходько та н.. Ужгород: ПП «А.А. Демидов», 2016. 81 с.
6. Концепція Наукового парку ДВНЗ «УжНУ». Каталог інноваційних проєктів: наукова розробка за результатами реалізації стандартного гранту № 21470150 Міжнародного Вишеградського фонду (2015-2016рр.) / В. І. Смоланка, І. В. Артёмов, І. П. Студеняк та ін. Ужгород: ПП «А.А. Демидов», 2016. 143 с.
7. Транскарпатський центр Жана Моне з дослідження європейських стратегій розвитку в Ужгородському національному університеті. URL: <http://eurodev.uzhnu.edu.ua/index.php/uk/>
8. Чому українські ВНЗ опускаються все нижче в світових рейтингах. URL: <https://biz.liga.net/all/reklama-marketing/article/pochemu-ukrainskie-vuzy-opuskayutsya-ve-nizhe-v-mirovykhreytingakh>

9. 10 найкращих університетів світу 2020 р. URL: <https://karandash.ua/ua/articles/luchshievuzu-mira-2021/>
10. УжНУ – в ТОП-10 університетів України за критерієм прозорості рейтингу WEBOMETRICS. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/uzhnu-top-200-ukrajina-2021.htm>
11. В. Луговий, О. Слюсаренко, Ж. Таланова. Моніторинг, мотивація, мобілізація задля конкурентоспроможності університетів України: механізми реалізації // Вісник НАПН України. 2020. Вип. 2 (2).
12. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
13. Чи стане це ЗВО проривом в українській вищій освіті? URL: <https://zn.ua/EDUCATION/chuzhoj-sredi-svoikh-hto-skryto-v-kontseptsii-prezidentskoho-universiteta.html>
14. Українська система вищої освіти в умовах воєнної агресії РФ. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/ukrayinska-systema-vyshchoyi-osvity-v-umovakh-voyennoyi-ahresiyi-rf-problemy-y>

REFERENCES

1. Art'omov, I. V., Studenyak, I. P., & Ustych, S. I. (2016). *Innovatsiynyy universytet: kontseptsiya stanovlennya i rozvytku [Innovative University: the concept of formation and development]*. Uzhhorod: DVNZ «UzhNU» [in Ukrainian].
2. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrayiny vid 01.07.2014 r. [On higher education: Law of Ukraine of 01.07.2014]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
3. Polozhennya pro poryadok realizatsiyi prava na akademichnu mobil'nist'» zatverdzhene postanovoyu KМУ vid 12.08.2015r. №579 [Regulations on the procedure for exercising the right to academic mobility “approved by the Cabinet of Ministers of 12.08.2015. №579]. *kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199> [in Ukrainian].
4. Bolons'kyu protses 2020. Yevropeys'kyu prostir vyshchoyi osvity v novomu desyatylytti. Komyunike Konferentsiyi yevropeys'kykh ministriv, vidpovidal'nykh za vyshchu osvitu. Leven i Leven-la-Nev, 28-29 kvitnya [The Bologna Process 2020. The European Higher Education Area in the new decade. Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Leuven-la-Neuve, 28-29 April]. *europa.eu*. Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-675_en.htm [in English].
5. Smolanka, V.I., Art'omov, I. V., & Prykhod'ko, V. P. (2016). *Kontseptsiya innovatsiynoho rozvytku DVNZ «Uzhhorods'kyu natsional'nyy universytet» na 2015-2025 rr.: naukova rozrobka za rezul'tatamy realizatsiyi standartnoho hrantu № 21470150 Mizhnarodnoho Vyshehrads'koho fondu (2015- 2016 rr.) [The concept of innovative development of Uzhhorod National University for 2015-2025: scientific development based on the results of the implementation of the standard grant № 21470150 of the International Visegrad Fund (2015-2016)]*. Uzhhorod: PP «A.A. Demydov» [in Ukrainian].
6. Smolanka, V. I., Art'omov, I. V., & Studenyak, I. P.(2016). *Kontseptsiya Naukovoho parku DVNZ «UzhNU»*. Kataloh innovatsiynykh proektiv: naukova rozrobka za re-

- zul'tatamy realizatsiyi standartnoho hrantu № 21470150 Mizhnarodnoho Vyshehrads'koho fondu (2015-2016rr.) [The concept of the Science Park of Uzhhorod National University. Catalog of innovative projects: scientific development based on the results of the implementation of the standard grant №21470150 of the International Visegrad Fund (2015-2016)]. Uzhhorod: PP «A.A. Demydov» [in Ukrainian].
7. «Transkarpat-s'kyi tsentr Zhana Mone z doslidzhennya yevropeys'kykh stratehiy rozvytku v Uzhhorods'komu natsional'nomu universyteti rr.». [“Jean Monnet Transcarpathian Center for the Study of European Development Strategies at Uzhhorod National University”]. *eurodev.uzhnu.edu.ua*. Retrieved from <http://eurodev.uzhnu.edu.ua/index.php/uk/> [in Ukrainian].
  8. Chomu ukrayins'ki VNZ opuskayut'sya vse nyzhche v svitovykh reytynhakh. [Why Ukrainian universities fall lower and lower in world rankings]. *biz.liga.net*. Retrieved from <https://biz.liga.net/all/reklama-marketing/article/pochemu-ukrainskie-vuzy-opuskayutsya-vse-nizhe-v-mirovykh-reytingakh-> [in Ukrainian].
  9. 10 naykrashchyykh universytetiv svitu 2020 p. [10 best universities in the world 2020 p]. *karandash.ua*. Retrieved from <https://karandash.ua/ua/articles/luchshie-vuzy-mira-2021/> [in Ukrainian].
  10. UzhNU – v TOP-10 universytetiv Ukrayiny za kryteriyem prozorosti reytnhu WEBOMETRICSURL. [UzhNU - in the TOP-10 universities of Ukraine according to the criterion of transparency of the WEBOMETRICSURL rating]. *uzhnu.edu.ua*. Retrieved from <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/uzhnu-top-200-ukrajina-2021.htm> [in Ukrainian].
  11. Luhovyy, V., Slyusarenko, & O., Talanova, ZH. (2020). Monitorynh, motyvatsiya, mobilizatsiya zadlya konkurentospromozhnosti universytetiv Ukrayiny: mekhanizmy realizatsiyi [Monitoring, motivation, mobilization for the competitiveness of Ukrainian universities: implementation mechanisms]. «Visnyk NAPN Ukrayiny»-Bulletin of the NAPS of Ukraine, 2 (2). [in Ukrainian].
  12. Konstytutsiya Ukrayiny : Zakon Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 r. № 254k/96-VR // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 1996. № 30 [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28, 1996 No. 254k/96-BP // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No. 30]. [in Ukrainian].
  13. Chy stane tse ZVO proryvom v ukrayins'kiy vyshchiiy osviti? [Will this ZVO be a breakthrough in Ukrainian higher education?]. *zn.ua*. Retrieved from <https://zn.ua/EDUCATION/chuzhoj-sredi-svoikh-cho-skrयो-to-v-kontseptsii-prezidentskoho-universiteta.html> [in Ukrainian].
  14. Ukrayins'ka systema vyshchoyi osvity v umovakh voyennoyi ahresiyi RF [The Ukrainian system of higher education in the conditions of military aggression of the Russian Federation]. *niss.gov.ua*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/news/statti/ukrayinska-systema-vyshchoyi-osvity-v-umovakh-voyennoyi-ahresiyi-rf-problemy-y> [in Ukrainian].